

Ouders: een last of een must?

We werken in het onderwijs graag met betrokken ouders, maar wat is dat eigenlijk? En op welke wijze kun je betrokkenheid als team realiseren? Er zijn veel praktijksituaties te noemen waarbij ouders worden gezien als een last. De media brengen vaak situaties in beeld, waarbij er conflicten zijn tussen ouders en school. Ouders vinden bijvoorbeeld dat hun kind een veel hoger schooladvies had moeten krijgen. Scholen klagen daarentegen dat ouders steeds mondiger worden. Maar uiteindelijk hebben we allemaal hetzelfde doel; we willen het beste voor de leerling! Onderzoeken in binnen- en buitenland laten zien dat samenwerking met ouders tot betere prestaties van leerlingen leidt. Op welke wijze kun je dat realiseren?

Linda van Klij – Broeders

Beleidsplan partnerschap met ouders

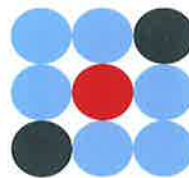
Op OBS Westerkim in Dongen zijn we ons als team bewust van de effectiviteit van een goed contact met ouders. Twee jaar geleden zijn we gestart met het vormen van een beleidsplan gericht op partnerschap met ouders, dat past bij onze leerlingen, hun ouders en het team. Deze ontwikkeling vond plaats naar aanleiding van mijn onderzoek dat ik in het kader van de studie MSEN heb uitgevoerd. Met als doel het contact met ouders te verbeteren en daarbij de ontwikkelingskansen van leerlingen te optimaliseren. Goede communicatie naar ouders ter bevordering van de ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie worden op de Westerkim voortaan gezien als speerpunten. Deze punten horen bij de competenties samenwerking en (interactie) persoonlijke benadering.

Vormen van samenwerking

Voor het creëren van een juiste aanpak, waarbij

de IB'er een belangrijke (aansturende) rol speelt, is het van groot belang om te weten welke vormen van samenwerking met ouders er zijn. Doorgaans wordt er gezegd dat een school werkt aan ouderparticipatie. Dit betekent vaak dat ouders enkel praktisch meewerken aan de organisatie van het onderwijs. Ouderbetrokkenheid betekent dat ouders zich gedeeltelijk verantwoordelijk voelen voor de ontwikkelingen in school in relatie tot hun kind. In de praktijk zien we vaak samenwerking met ouders met betrekking tot het organiseren van schoolactiviteiten. Deze ouders worden dan gezien als de betrokken ouders. Betrokkenheid van ouders kan echter veel breder worden gezien. Het gaat om samenwerking met ouders gericht op de ontwikkeling van de leerling. Dit laatste noemen we 'didactisch partnerschap' en hier valt fikse winst te behalen. Voor ouders is het ook fijn om te weten dat betrokkenheid verder gaat dan 'luizenmoeder' zijn.

Linda van Klij – Broeders MEd. is werkzaam als IB'er op Westerkim in Dongen. Tijdens haar studie MSEN bij Fontys deed ze onderzoek naar de wijze waarop je educatief partnerschap vorm kunt geven. Reacties mogen naar: lindabroeders@ziggo.nl

Didactisch partnerschap

Samen met de leerkracht en de IB'er komen tot een juiste aanpak voor de leerling, waarbij alle partijen evenveel zeggenschap en inbreng hebben. De IB'er op Westerkim geeft bijvoorbeeld aan dat zij meer in gesprek gaat met ouders en zich minder opstelt als expert. Dit zorgt voor een wederzijds vertrouwen, wat ook weer invloed heeft op de ontwikkeling van de leerling. Daarbij kan het gezien worden als een kleine verandering met grote positieve gevolgen die wordt veroorzaakt door een andere 'mindset'. De opbrengsten van het onderzoek dat aanleiding is geweest voor die andere mindset, laten zien dat een gelijkwaardige samenwerking met ouders op de korte en lange termijn kan zorgen voor een optimale ontwikkeling van de leerling, een fijn ouder-/schoolklimaat en mede daardoor conflicten met ouders kan voorkomen (samenwerking werkt preventief). Daarbij is het echter belangrijk om te vermelden dat het didactisch partnerschap met

ouders geen doel op zich is. De Wit (2008) beschrijft dit met twee pijlers:

1. *Optimale omstandigheden scheppen voor de ontwikkeling en het leren van de leerling, thuis en op school.*
2. *De overtuiging dat je samen meer kunt bereiken in de begeleiding van leerlingen dan ieder op zich.*

Gelijkwaardigheid

Een meer gelijkwaardige samenwerking met ouders vraagt van professionals een nieuwe werkwijze en een nieuwe houding (Van Keulen, 2006). Hiermee heb ik met het team van Westerkim een start gemaakt. Mijn doel hierbij was om ons nog meer bewust te worden van onze samenwerking met ouders en het effect daarvan. De volgende tabel laat zien dat we op school nu streven naar een samen-cultuur in tegenstelling tot de zij-wij-cultuur en wat dit betekent voor de praktijk:

Zij-wij-cultuur	samen-cultuur
Ouders en professionals praten over elkaar	Ouders en professionals praten met elkaar
Ouders en professionals hebben een oordeel over elkaar	Ouders en professionals zijn nieuwsgierig naar elkaar
Ouders en professionals werken naast elkaar, ieder vanuit een eigen invalshoek	Ouders en professionals ontmoeten elkaar en werken samen op basis van partnerschap
Professional is de specialist en de ouder is klant	Ouders en professionals zijn expert, vanuit verschillende invalshoeken

(Van den Berg e.a., 2013)

Dit overzicht kan een heel goed uitgangspunt zijn voor de ontwikkeling waar je als team aan gaat werken. Het lijkt heel simpel en vanzelfsprekend, maar in veel praktijksituaties zien we een zij-wij cultuur, die kan zorgen voor conflicten met ouders en een negatief effect kan hebben op de ontwikkeling van de leerling.

Visie en beleid

Bij de start van het onderzoek heb ik een startmeting georganiseerd en een SWOT-analyse (sterkte-zwakte-kansen-bedreigingen) uitgevoerd. Voor het team en de ouders is de startsituatie bepaald in het kader van didactisch partnerschap. Ik heb ervaren dat het team en ouders door deze startmeting zich meer bewust werden van de mogelijke betekenis van het partnerschap ouders en team. Dit zet aan tot denken en handelen. Vervolgens is er o.a. door de inzet van focusgroepen met ouders en team een weloverwogen en gedragen visie ontstaan.

Ouder en team onderschrijven:

“Op Westerkim streven we naar een gelijkwaardig partnerschap met alle ouders, zodat alle leerlingen zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen met optimale leerresultaten”. Het is belangrijk om eerst een gezamenlijke visie te ontwikkelen in samenspraak met team en ouders. Pas als iedereen deze visie draagt, kan er gewerkt worden aan ouderoutines die kunnen worden ingezet om de ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid te vergroten.

Voorbeelden

- Het huisbezoek voor nieuwe leerlingen: het intakegesprek vindt bij de leerling thuis plaats. ‘School en thuis’ komen op deze manier nog dicht bij elkaar. Het gesprek levert informatie op voor ouders, leerkracht en/of IB’er en geeft een aanzet voor een gepaste aanpak voor de leerling. Vervolggesprekken met ouders verlopen vlotter en we begrijpen elkaar beter. Ook gedrag van de leerling wordt beter begrepen, waardoor eventuele problemen ook beter aangepakt kunnen worden.
- Het oudervertelgesprek waarbij de leerkracht en/of IB’er in dialoog gaat met de ouder. Geen eenzijdig gesprek, maar beide partijen worden als expert gezien en hebben inbreng.
- Klassenpost waarin de ouder informatie krijgt over lesinhouden. Creëer een doorgaande lijn met het team, zodat het voor ouders duidelijk is waar zij informatie over krijgen en wat zij ermee kunnen doen.
- Work-out voor ouders door de leerkracht / IB’er waarbij de ouders in ongeveer een half uur informatie krijgen (met behulp van gevarieerde werkvormen) over een klein onderdeel van een lesinhoud, bijvoorbeeld over technisch lezen of deelsommen. Hierbij krijgen ouders ook tips voor thuis.

Het is echter belangrijk om te vermelden dat ouderoutines geen doel op zich zijn. De visie van de school is het doel en de ouderoutines zijn een middel om dit doel te bereiken. Laat hierin

ook een doorgaande lijn ontstaan voor groep 1-8, zodat de samenwerking tussen school en ouders ieder leerjaar constant blijft. Dit kan ervoor zorgen dat de leerling in groep 8 een schooladvies krijgt waar alle partijen achter staan en ouders dus niet voor verrassingen komen te staan.

SAMENVATTING

Onderzoek is de start geweest voor de verbetering van het contact tussen ouders en team op Westerkim. Nu ligt er een gezamenlijk (team en ouders) geformuleerde visie op 'didactische partnerschap' die de basis vormt voor deze samenwerking. Vervolgens ontstaan er in de concrete uitvoering allerlei ouderoutines die geborgd worden in het schoolbeleid.

TIPS

- Kom met het team en ouders tot een gezamenlijke visie op didactisch partnerschap; gezamenlijk draagvlak. Kijk goed wat bij jullie past en ga daarna pas nadenken over ouderoutines die kunnen worden ingezet.
- Organiseer voor nieuwe ouders een huisbezoek. Dit lijkt een behoorlijke tijdsinvestering, maar het levert heel veel (tijd) op. School en thuis komen op deze manier nog dicht er bij elkaar, wat een positieve invloed heeft op de ontwikkeling van de leerling.
- Laat ouders meekijken in de keuken van het onderwijs, laat dit geen geheim zijn.

Samen werken aan samenwerken met ouders

Samen werken vanuit het team aan samenwerken met ouders (didactisch partnership), blijft doorgaans beperkt tot het inzetten van ouders bij allerlei klussen. Zij verlenen diverse hand- en spandiensten bij de vormgeving van het onderwijsleerproces. Dit wordt door het team ervaren als verlichting van de dagelijkse werkzaamheden. Maar er kan veel meer!

Peter Laros

Is er voldoende kennis rondom vormen van samenwerking in het team aanwezig? Lees hoofdstuk 2 van het onderzoek *Ouders een last of een lust*. Broeders, L. (2015). www.hbo-kennisbank.nl

Is er voldoende kennis om concrete informatie te verzamelen over de wijze waarop de samenwerking tussen team en ouders nu verloopt? Lees hoofdstuk 3 van het onderzoek.

Wordt kennis gedeeld met het team en de directeur? Maak je bevindingen duidelijk aan je directeur en het team. Elke verandering begint met informatie delen.

Er ligt een schoolontwikkelplan dat richting geeft aan je denk- en werkprocessen. Past onderzoek naar didactisch partnerschap in de huidige schoolontwikkelingen? Hoeveel speelruimte bevat het plan?

Zijn er afspraken over het initiëren van onderzoek en mogelijke effecten op toekomstige ontwikkelingen.

Is je directeur de 'drager' van de ontwikkelingen / innovaties binnen het team? Wat kan en mag er gedelegeerd en gemandateerd worden uitgevoerd? Wat past in het takenpakket van de IB'er?

Is er al gedroomd over mogelijk samen te ontwikkelen ouderoutines in een schoolvisie? Waar kan deze ontwikkeling toe leiden?

Linda Broeders al gemaild voor meer info over didactisch partnership of een kijkje in de praktijk van alledag? Maak een afspraak voor een schoolbezoek met lindabroeders@ziggo.nl